

EVROPSKÁ KOMISE

ÚŘAD PRO HUMANITÁRNÍ POMOC (ECHO)

STRATEGIE POMOCI ÚŘADU ECHO PRO ROK 2004

Konečná verze ze dne 18.12.2003

1. SHRnutí

Tento dokument stanoví strategické zásady činnosti Úřadu ECHO v roce 2004 týkající se poskytování humanitární pomoci. Úřad Společenství pro humanitární pomoc ECHO (dále jen „ECHO“ nebo „Úřad“) poskytuje obyvatelům třetích zemí, postižených různými konflikty nebo katastrofami, přírodními nebo těmi, které způsobil člověk, pomoc na nediskriminačním základě. ECHO poskytuje pomoc výhradně tam, kde je jí třeba, nikoli na základě politických úvah. Postiženým obyvatelům se snaží pomoci opět získat soběstačnost, proto se aktivně podílí na vytváření vazby mezi pomocí, obnovou a rozvojem (LRRD). ECHO rovněž podporuje i připravenost na případné katastrofy. Civilní obyvatelstvo i nadále zůstává hlavním terčem a obětí násilných konfliktů; nejpostiženějšími oblastmi jsou v daném ohledu Asie a Afrika. Na světě je stále 25 milionů vnitřně přesídlených osob. Bráno v absolutních číslech, po návratu 2 milionů civilních osob do Afghánistánu poklesl počet uprchlíků na konečných 10, 4 milionů; to však neznamená menší potřebu humanitární pomoci, neboť ji potřebují jak osoby vnitřně přesídlené a uprchlíci, tak osoby repatriované.

V celkovém měřítku se počet přírodních katastrof během posledních deseti let zvýšil, přičemž nejčastější příčinou úmrtí je hladomor. V tomto případě je třeba pro posouzení humanitární situace vzít v úvahu ještě jiné údaje: ačkoli počet úmrtí prohlášených jako následek přírodních katastrof klesl, počet jimi postižených osob se zvýšil; z toho vyplývá i vzrůstající potřeba humanitární pomoci.

V roce 2004 bude ECHO nadále působit v oblastech s největšími humanitárními potřebami, které stanovil ve svém hodnocení světových potřeb pro rok 2004: Afrika - (oblast Horn, oblast Velkých jezer, západní a jižní Afrika) a některé části Asie (zejména Irák a Afghánistán). Mimoto se dále výrazně zhoršuje humanitární situace na Blízkém východě (*pozn. překladatele: v originále „Middle East“*). Zvláštní pozornost bude ECHO nadále věnovat také zapomenutým krizím a potřebám, a to v následujících zemích: Haiti, Západní Sahara, Myanmar/Barma, Nepál, Rusko (Čečensko), Súdán, Somálsko, Thajsko (na hranicích s Barmou) a Uganda. ECHO se bude i nadále zabývat obecnými otázkami jako je vytváření vazby mezi pomocí, obnovou a rozvojem (LRRD), otázka připravenosti na katastrofy, činnost týkající se dětí a problematika vody. Problematika vody byla vybrána jako nová horizontální priorita, a to jednak z důvodu jejího významu pro přežití obyvatelstva v období humanitárních krizí, jednak jako možného prvku nebo faktorů, jež mohou být příčinou přírodních katastrof. Informační a komunikační strategií Úřadu pro rok 2004 je i nadále zachovat v krizových situacích nezávislý „humanitární prostor“ a v době humanitárních katastrof důstojnost obyvatelstva.

To bude mít velký význam především proto, že v roce 2004 dojde na různých úrovních k důležitým institucionálním změnám. Bude zvolen nový Evropský parlament, k EU přistoupí deset nových členských států a bude jmenována nová Komise.

2. POSLÁNÍ

ECHO - Úřad Společenství pro humanitární pomoc je služba, která zodpovídá za nediskriminační poskytování humanitární pomoci zemím třetího světa. Touto pomocí Komise vyjadřuje solidaritu Evropské unie obyvatelstvu celého světa

postiženého konflikty nebo katastrofami, ať už přírodními nebo těmi, které způsobil člověk. Rozhodnutí a činnosti Úřadu vycházejí výhradně z vyhodnocování humanitárních potřeb a nejsou tedy vedeny politickými úvahami.

Posláním Úřadu je prostřednictvím partnerských humanitárních organizací (nevládních a mezinárodních organizací) financovat koordinovanou humanitární pomoc a ochranu Společenství, poskytovanou s cílem chránit život, omezovat a předcházet utrpení a zajišťovat integritu a důstojnost obyvatel třetích zemí postižených humanitárními krizemi. Jeho pomoc má rovněž, v kombinaci s jinými nástroji pomoci, zjednodušovat následný návrat obyvatel k soběstačnosti kdykoli a kdekoli je to možné, aby mohla být finanční pomoc Úřadu při zlepšení situace opět postupně odňata. V této souvislosti se Úřad aktivně snaží vytvářet vazbu mezi pomocí, obnovou a rozvojem (LRRD) a rozvíjet užší spolupráci s jinými službami Komise či dalšími dárci. Kromě přímé reakce na potřebu humanitární pomoci v takových situacích se jeho politika na mezinárodní úrovni snaží pozitivně přispívat k vytvoření lépe integrovaného a trvale udržitelného přístupu k řešení krizí/problémů komplexní povahy.

Na základě svých zkušeností z oblastí postižených katastrofami ECHO aktivně rovněž podporuje připravenost na tyto situace - v rámci celkového přístupu Komise prevence a připravenosti na případné katastrofy - a snaží se tak omezit zranitelnost lidí a jejich nutnost čelit nebezpečí a katastrofám. Jeho cílem je rovněž snížit ekonomické náklady takových katastrof.

Humanitární pomoc je poskytována v problematickém prostředí, které se vyznačuje nepředvídatelností, nestálostí, nejistotou a obtížným přístupem k obětem. Vzhledem k tomu, že Úřad pracuje v komplexních a nestálých podmínkách a že humanitární operace vykonávají třetí strany, představuje dosažení stanovených cílů náročný úkol a může záviset na faktorech, které bezprostředně a přímo nepodléhají jeho kontrole.

3. ÚVOD

Tento dokument o strategii je součástí strategického plánovacího a programovacího cyklu Úřadu, jenž byl v posledních dvou letech ustálen a který obecně těží z reformy Komise, zejména pak ze zavedení systému řízení činnosti.

Strategie pomoci Úřadu pro rok 2004 by měla být považována za klíčový nástroj otevřeného, širokého a transparentního dialogu s partnery a zástupci zúčastněných stran v oblasti poskytování humanitární pomoci. Zároveň by měla být považována také za součást reakce Úřadu na zavedení *Zásad a správných postupů humanitárního dárcovství* a *Implementačního plánu dobrého humanitárního dárcovství* (dále jen „*Zásady dobrého dárcovství*“), které byly přijaty ve Stockholmu ve dnech 16.-17. června 2003.

Zásady dobrého dárcovství stanoví, že by humanitární finanční pomoc měla být přidělována úměrně potřebám a na základě vyhodnocování konkrétních potřeb, aby reflektovala základní body programovacích zásad Úřadu. *Zásady dobrého dárcovství* rovněž utvrzují primární pozici občanských organizací při realizaci humanitární činnosti a vyzývají dárcy, aby podporovali *Zásady* pro používání prostředků vojenské a civilní ochrany pro zmírnění následků katastrof z roku 1994 a *Zásady* pro použití prostředků vojenské a civilní ochrany na podporu humanitárních činností OSN ve složitých případech z roku 2003. ECHO společně s Úřadem OSN

pro koordinaci humanitárních záležitostí (OCHA) v roce 2003 zajistil zavedení zásad stanovených v témže roce s cílem ukázat svou neochabující podporu filozofie, na níž jsou tyto zásady založeny, a sice, že si humanitární činnost musí zachovat svou civilní povahu a musí vycházet ze zásad lidskosti, neutrality, nestrannosti a nediskriminace. Obhajování potřeby respektovat „humanitární prostor“ bude trvalou prioritou.

V roce 2004 se bude muset Úřad pro humanitární pomoc při práci vypořádat s institucionálními změnami. Dne 1. května 2004 se k Evropské unii připojí nové členské státy. V červnu 2004 budou moci občané celé Evropské unie volit do Evropského parlamentu, dne 1. listopadu 2004 nastoupí do úřadu nová Komise.

V okamžiku zveřejnění této strategie není ještě zřejmé, jak bude v roce 2004 pokračovat práce Mezivládní konference (IGC). Návrh ústavní smlouvy, kterou vypracoval Konvent, obsahoval zvláštní ustanovení o humanitární pomoci zdůrazňující nutnost vykonávat činnosti v oblasti humanitární pomoci v souladu se zásadami mezinárodního humanitárního práva, respektovat zejména zásadu nestrannosti a nediskriminace. Do budoucna bude třeba jistá dávka obezřetnosti a ostražitosti, aby v rámci debaty o zahraniční politice a společné obranné a bezpečnostní politice Unie zůstaly zachovány zásady směřující pro humanitární pomoc a humanitární prostor.

V červnu 2003 předsedal Úřad Skupině na podporu dárců (jedná se o každoroční setkání hlavních dárců Mezinárodního výboru Červeného kříže) a v listopadu téhož roku uspořádal v Bruselu akci u příležitosti uvedení Konsolidovaných výzev OSN (CAP) pro rok 2004; tehdy věnoval zvláštní pozornost zejména „zapomenutým krizím“. ECHO zůstane aktivním dárcem, jenž usiluje o úzkou spolupráci s ostatními významnými dárci a o zodpovědnou podporu Konsolidovaných meziresortních výzev OSN a Výzev Mezinárodního červeného kříže a Hnutí červeného půlměsíce tak, jak je stanoveno v *zásadách dobrého dárcovství*. Zároveň bude ECHO pokračovat ve své strategii rozsáhlého partnerství a širokého dialogu o základních humanitárních otázkách s nevládními humanitárními organizacemi.

ECHO se bude rovněž aktivně podílet na přípravě návrhu Komise týkajícího se nových finančních perspektiv od roku 2007; zaměří se zejména na kapitulu humanitární pomoci.

4. GLOBÁLNÍ HUMANITÁRNÍ SITUACE A PERSPEKTIVA PRO ROK 2004

Provedený průzkum poukazuje na skutečnost, že po období studené války nabyly na významu, na rozdíl od dříve převažujících mezistátních konfliktů, spíše konflikty vnitrostátní. Tento vývoj těžce postihuje civilní obyvatelstvo, které se stalo hlavním cílem násilných konfliktů. Dle hodnocení Ústavu pro výzkum mezinárodních konfliktů v Heidelbergu¹ došlo v období od prosince 2002 do července 2003 k nejméně 165 politickým konfliktům; z nich 52 byly konflikty násilné (krize, vážná krize nebo válka), 113 bylo nenásilných (latentní a zjevné konflikty). Podle

---

¹ Ústav pro výzkum mezinárodních konfliktů (HIK) v Heidelbergu, „*Early Detection of Man-made Crises*“ (Včasné odhalování krizí způsobených člověkem), zpráva pro Úřad ECHO (srpen 2003), http://www.hiik.de/en/index_e.htm.

výsledků průzkumu jsou Asie a Afrika opět oblastmi s nejvyšším počtem násilných konfliktů, které často vedou k rozsáhlému vykořeňování obyvatel a způsobují mnohá lidská utrpení.

Počet uprchlíků a vnitřně přesídlených osob poukazuje na humanitární dimenzi geopolitické situace. V roce 2002 se celkový počet uprchlíků v porovnání s rokem 2001 snížil na globální úrovni téměř o 14 %, a to z 12 milionů na 10,4 milionu.² Hlavním důvodem je návrat asi dvou milionů civilistů do Afghánistánu. Pokles počtu lidí vyhnaných ze svých domovů však nemusí nutně znamenat menší potřebu humanitární pomoci; uprchlíci, kteří se vrátili do Afghánistánu, totiž i nadále potřebují podporu při opětovném uspořádání svých životů. Počet lidí, kteří se za podpory UNHCR (Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky) vrátili zpět, postupně vzrostl z půl milionu v roce 2001 na téměř 2,5 milionu v roce 2002. Údaje UNHCR přitom nezahrnují více než 4 miliony palestinských uprchlíků registrovaných Organizací OSN na pomoc palestinským uprchlíkům na Blízkém východě (UNRWA).³ Následkem toho se zvyšují potřeby humanitární pomoci, a to i přesto, že se počet nových uprchlíků registrovaných UNHCR (téměř 300 000) oproti roku 2001 snížil o 69 %; k nejrozsáhlejšímu vysídlování dochází v subsaharské Africe. Podle údajů UNHCR přijímá největší počet uprchlíků na světě Asie (4,2 milionu), dále Afrika (3,34 milionu) a Evropa (2,14 milionu).

Počet vnitřně přesídlených osob na světě je nadále 25 milionů; v Africe je těchto lidí více než ve zbytku světa dohromady, neboť celkem 13 milionů lidí muselo z důvodu konfliktů opustit svůj domov⁴. Fakt, že se počet vnitřně přesídlených osob v roce 2002 ustálil na úrovni 25 milionů, vytváří mylnou představu, že je situace poměrně stabilní. Ve skutečnosti však dochází v rámci této skupiny k zásadnímu pohybu - asi tři miliony vnitřně přesídlených osob se vrací do svých domovů, přibližně stejný počet je nucen domov opustit. Obě uvedené skupiny potřebují pomoc.

Jak vyplývá ze Zprávy o světových katastrofách z roku 2003⁵, bylo v roce 2002 hlášeno více katastrof, než v kterémkoli jiném roce v období od roku 1992 do 2001. Katastrofy sice v roce 2002 způsobily smrt menšímu počtu lidí, jejich dopad byl ale větší než v předchozích deseti letech. V loňském roce bylo hlášeno 24 500 mrtvých, zatímco roční průměr v uvedeném desetiletí činil 62 000. Nicméně dle odhadů bylo postižených alespoň 608 milionů, což je třikrát více než činil roční průměr v letech 1992–2001. Většímu riziku, že se stanou obětí katastrofy, jsou vystaveni lidé z nejméně rozvinutých zemí světa. Z 24 500 mrtvých, hlášených v roce 2002, pocházelo 94 % z rozvojových zemí.

---

² <http://www.unhcr.ch/cgi-bin/texis/vtx/basics> v dokumentu „Refugees by Numbers“ (Uprchlíci v číslech), vydání z roku 2003.

³ <http://www.un.org/unrwa/publications/index.html>; Dle UNRWA se definice uprchlíka vztahuje na potomky osob, které se staly uprchlíky v roce 1948. Počet registrovaných palestinských uprchlíků následně vzrostl z 914 000 v roce 1950 na více než čtyři miliony v roce 2003 a stále se vzhledem k přirozenému populačnímu růstu zvyšuje.

⁴ http://www.idpproject.org/global_overview.htm.

⁵ <http://www.ifrc.org/publicat/wdr2003/>: zpráva o světových katastrofách vypracovaná IFRC (Mezinárodní federace společností Červeného kříže a Červeného půlměsíce) pro rok 2003, hlavní stránka.

V globálním měřítku vzrostl počet katastrof souvisejících s počasím z ročního průměru 200 v letech 1993-1997 na roční průměr 331 v letech 1998-2002. V posledních deseti letech je podle všeho nejčastější příčinou úmrtí hladomor (275 000 mrtvých, téměř polovina všech hlášených úmrtí), zatímco z ostatních přírodních či technologických katastrof bylo nejvíce lidí postiženo záplavami (průměrně 140 milionů za rok). Podle Zprávy o světových katastrofách pro rok 2003, vypracované IFRC, klesl počet celkově hlášených úmrtí v porovnání s lety 1983-1992 a 1993-2002 o 39 %, počet postižených lidí ve stejném období však o 54% vzrostl; z této skutečnosti vyplývá větší potřeba humanitární pomoci.

Při řešení přírodních krizí a krizí způsobených člověkem jsou dárci humanitární pomoci a humanitární organizace stále více konfrontováni s problematikou narůstajícího dopadu HIV/AIDS na populaci, již je humanitární pomoc určena. V krizových situacích představují vzájemné působení AIDS a jiných faktorů v místě krize další problém jak pro postižené osoby, tak i pro humanitární agentury. Epidemie AIDS se dále šíří a zdaleka není pod kontrolou. V Jižní Africe je AIDS hlavní příčinou úmrtí a v globálním měřítku je na čtvrtém místě mezi nemocemi s největším počtem úmrtí. V boji proti AIDS je působení Úřadu omezeno dostupnými zdroji a také jeho humanitárním posláním chránit život bezprostředně po vzniku krize. Tam, kde je to vhodné a proveditelné a kdy se HIV/AIDS dotýká účinnosti podpůrné činnosti a schopnosti postižených obyvatel situaci zvládnout, se ECHO snaží začlenit aspekty týkající se HIV/AIDS do humanitární činnosti. Cílem jeho pomoci je přispívat k omezení přenosu viru HIV a ke snížení počtu úmrtí během humanitárních operací. Problém HIV/AIDS však vyžaduje dlouhodobější řešení a přístup, který se nebude omezovat jen na řešení bezprostředního stavu nouze⁶. Činnost Úřadu je v této souvislosti omezena jeho posláním řešit nouzové situace, což je ve své podstatě krátkodobá záležitost.

Výše uvedené tendence potvrzují dřívější strategickou volbu ECHO: zaměřit se na své „klíčové poslání“ (tj. chránit život v období krizí a bezprostředně po nich) a podporovat vytváření vazby mezi stavem nouze a dlouhodobějšími nástroji pomoci.

5. OBECNÉ PROGRAMOVACÍ ZÁSADY A HLAVNÍ CÍLE PRO ROK 2004

V souladu s nejlepšími postupy hlavních humanitárních subjektů a článkem 16 nařízení 1257/96 definuje ECHO horizontální i zeměpisné programovací zásady pro humanitární operace v následujícím roce. Tyto programovací zásady zohledňují globální tendence, zkušenosti s poskytováním humanitární pomoci v terénu i omezení týkající se lidských a rozpočtových zdrojů. Programovací zásady pro rok 2004 navazují na zásady, které podporovaly strategii pomoci v předchozích letech. Tyto zásady sdílely a podporovaly členské státy, Evropský parlament a další významní partneři; prokázalo se, že jsou přiměřenou reakcí na skutečné potřeby.

- **Vymezit oblasti s největší potřebou humanitární pomoci a zasahovat v nich**

---

⁶ Viz Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu: Program akce: urychlené řešení otázky HIV/AIDS, malárie a tuberkulózy v souvislosti se snižováním chudoby, KOM (2001) 96 v konečném znění. Uvedený dokument nastiňuje širokou a koherentní reakci Společenství v letech 2001 - 2006 na globální krizi způsobenou třemi hlavními přenosnými nemocemi, HIV/AIDS, malárií a tuberkulózou.

Hodnocení potřeb Úřadu je kombinací přístupu „zdola nahoru“ a „shora dolů“. Hodnocení humanitárních potřeb v terénu kontrastuje s příslušnými statistickými údaji (uprchlíci, vnitřně přesídlené osoby, míry úmrtnosti, pravděpodobnost výskytu katastrof). Za účelem plánování humanitární činnosti v roce 2004 bylo hodnocení globálních potřeb zpracováno ještě podrobněji a ukazatel „obecná podvýživa obyvatel“ nahrazen ukazatelem „dětí, jež vzhledem k svému věku mají podváhu“, který lépe zohledňuje potřeby dětí. Odpovídá to strategické orientaci, podle níž je třeba potřebám dětí věnovat zvláštní pozornost. Podle globálního hodnocení potřeb, vypracovaného Úřadem ECHO pro rok 2004, se nyní oblasti s největšími humanitárními potřebami nacházejí v Africe (africká oblast Horn, oblast Velkých jezer, Západní a Jižní Afrika) a v Asii (Irák, Afghánistán). Dále se výrazně zhoršuje humanitární situace na Blízkém východě (*pozn. překladatele: v originále „Middle East“*).

- **Věnovat zvláštní pozornost „zapomenutým krizím“ a „zapomenutým potřebám“**

Výše uvedená zásada přímo vyjadřuje přístup založený na skutečných potřebách, kdy jsou humanitární operace přímou odpovědí na potřeby lidí. ECHO proto bude i nadále podporovat krizové oblasti s velkou potřebou pomoci, a to bez ohledu na to, jak moc se o těchto oblastech mluví v médiích nebo do jaké míry jsou předmětem jejich zájmu. Pohled „zdola nahoru“ (z hlediska práce v terénu) byl zkombinován s pohledem „shora dolů“ s cílem vymezit oblasti s velkou potřebou humanitární pomoci, jimž média i dárci věnují jen malou pozornost. V roce 2004 bude Úřad reagovat na potřebu humanitární pomoci v následujících nejvíce zapomenutých krizových oblastech: Haiti, Západní Sahara, Myanmar/Barma, Nepál, Rusko (Čečensko), Súdán, Somálsko, Thajsko (na hranicích s Barmou) a severní Uganda.

- **Zavázat se k tomu patřičně řešit následující otázky všeobecné povahy:**

- vazbu mezi pomocí, obnovou a rozvojem (LLRD) a připravenost na katastrofy
- činnosti týkající se dětí a
- vodu

Vazba mezi pomocí, obnovou a rozvojem (LRRD), jakožto nedílná součást účinné a trvalé politiky humanitární pomoci, zůstane stálým prvkem plánování a řízení humanitárních operací⁷ a ECHO bude nadále uplatňovat aktivní politiku jejího vytváření. V roce 2004 ECHO naváže na výsledky práce skupiny, jež byla v roce 2003 zřízena Komisí; tato se zabývá otázkou vazby mezi pomocí, obnovou a rozvojem a otázkou prevence a připravenosti na katastrofy (LRRD/DPP) a působí v

---

⁷ V tomto kontextu ECHO vítá tzv. přístup „4 R“ (angl. Repatriation, Reintegration, Rehabilitation and Reconstruction - tj. repatriace, reintegrace, obnova a rekonstrukce) obhajovaný ze strany UNHCR. Přístup „4 R“ zdůrazňuje potřebu zaměřit se na vazby mezi potřebami uprchlíků a rozvojem a na otázku, jak může rozvojová pomoc podpořit trvalá řešení problému uprchlíků. Viz pracovní dokument Neformální konzultační skupiny týkající se trvalých řešení (červenec 2002). ECHO svůj přístup již podpořil financováním operací, jako byla repatriace angolských uprchlíků ze Zambie a Konžské demokratické republiky (Democratic Republic of Kongo), zatímco obhajoval jejich reintegraci pomocí dlouhodobějších intervenčních nástrojů.

rámci několika různých ředitelství. Skupina navrhla konkrétní praktické kroky pro osm zemí a dvě oblasti (Angolu, Sierra Leone, Etiopii, Súdán, Burundi, Kambodžu, Afghánistán, Tádžikistán, Západní Afriku a Střední Ameriku) s cílem zajistit účinný přechod od naléhavé pomoci k dlouhodobější spolupráci.

Vzhledem k programu **DIPECHO** se strategie zaměřuje na tři prvky: zaprvé, na mírné zvýšení rozpočtu, zadruhé, na rychlejší rozhodovací postupy zachovávající vysokou míru transparentnosti, a za třetí, na lepší směřování humanitárních operací do těch nejpostiženějších oblastí, jež je třeba zahrnout do akčních plánů pro Střední Ameriku, Jihovýchodní Asii, Střední Asii a pro oblast Karibiku⁸. V podstatě všechny tyto plány se vztahují na dvouleté období. Snahu učinit připravenost na případné katastrofy hlavní součástí humanitárních operací posílí lepší metodika identifikace a podávání informací o těchto operacích. Mimoto se dvojnásobným způsobem posílí snaha získat pro tyto myšlenky i okolí: podporováním snahy začlenit prevenci a připravenost na případné katastrofy (DPP) mezi dlouhodobější intervenční nástroje spravované jinými dárci a službami Komise a posílením účasti Úřadu v mezinárodních sítích usilujících o snížení počtu katastrof. ECHO se bude aktivně snažit, aby se prevence a připravenost na případné katastrofy staly součástí širšího přístupu vytváření vazby mezi pomocí, obnovou a rozvojem.

Dětem byla v souladu s přístupem Úřadu založeným na skutečných potřebách věnována velká pozornost už i v rámci strategie pomoci pro rok 2003; děti jsou totiž v období humanitárních krizí osoby s nejslabším obranným mechanismem. I v roce 2004 bude Úřad podporovat začleňování činností zaměřených na děti do humanitárních operací. První hodnocení ukázalo, že je zapotřebí dobře definovaná, harmonizovaná metodika umožňující v rámci jednotlivých humanitárních operací porovnat činnosti související s dětmi a posoudit jejich dopad. V důsledku toho bude možné posoudit odvedenou práci (např. množství dodaných potravin) i výsledky (např. počet zachráněných životů). ECHO, při zachování i svých vlastních postupů, se bude do konce roku 2004 snažit vytvořit takovou metodiku, která bude z velké části navazovat na nejlepší známé postupy a která vezme v úvahu již dosažené výsledky práce mnohých humanitárních organizací.

Pravidelná dodávka pitné vody je jednou z nejzákladnějších humanitárních potřeb a během humanitárních krizí se stává každodenním faktorem pro přežití. Voda je velmi důležitá také pro zdraví (přímo či nepřímo v oblasti hygieny) a bezpečnost potravin, stejně jako pro vyhlídky na dlouhodobější obnovu a rekonstrukci. Z tohoto důvodu bylo přijato rozhodnutí připojit otázku **vody** k horizontálním cílům Úřadu. V roce 2004 nebude kladen důraz na to, aby se tento problém dostal do středu zájmu (to bude možné částečně až od roku 2005), ale na metodické vyjasnění. V roce 2004 začne ECHO vyvíjet metodické nástroje, které umožní lépe posoudit dopad různých činností souvisejících s vodou během humanitárních operací. Voda však nemusí jen nutně zachraňovat život, ale sama se může stát i příčinou lidského utrpení a katastrof, např. během záplav; proto budou zlepšovány také nástroje pro lepší předpovídání a rychlé vyhodnocení humanitárních potřeb způsobených těmito katastrofami. Činnost Úřadu zaměřená na problematiku vody se bude zároveň snažit získat podporu informováním veřejnosti o nutnosti vykonávat činnosti týkající se

---

⁸ Záleží na výsledku hodnocení akcí uskutečněných v této oblasti v souvislosti s prevencí a připraveností na případné katastrofy v minulosti. Viz také s.11

vody během humanitárních operací a o potřebě příslušné reakce dárců při řešení přírodních katastrof způsobených vodou nebo jejím nedostatkem (období sucha).

6. ZEMĚPISNÉ A SEKTORÁLNÍ PRIORITY V ROCE 2004

Strategie pro rok 2004 se zaměří na následující regionální priority:

Subsaharská Afrika:

Ohromná potřeba humanitární pomoci přetrvává ve všech oblastech Afriky. Zatímco se tlak způsobený suchem v Jižní Africe v některých z dotčených států zmírnil, představuje větší intenzita konfliktů v Konžské demokratické republice a Západní Africe další výzvy pro humanitární organizace.

Humanitární krize způsobené suchem a neuspokojivou politikou ochrany bezpečnosti potravin ze strany vlád států **Jižní Afriky** se v některých zemích vzhledem k příznivějším zemědělským podmínkám zlepšila. Zejména v případě **Malawi** a **Zambie** se až do období příští sklizně neočekává potřeba potravinové pomoci, ačkoli jistá potřeba pomoci tu stále přetrvává. V **Malawi** bude nadále poskytována pomoc formou tzv. *Nutritional Rehabilitation Units* (NRU - Výživové jednotky obnovy) a bude rozšířen terapeutický program Společenství na výživu podvyživených dětí, jež nemají přístup k NRU. Výrazně zranitelným rodinám, postiženým HIV/AIDS, bude pomoc poskytována prostřednictvím humanitární operace na zajištění bezpečnosti potravin. Jiná situace panuje v **Zimbabwe**, kde politická krize se svými dalekosáhlými ekonomickými a humanitárními dopady ještě zdaleka nebyla vyřešena. Velká část obyvatelstva bude mít po většinu roku 2004 nadále naléhavou potřebu humanitární pomoci. Dokud bude mít přístup k lidem v nouzi a dokud bude možné humanitární operace realizovat bez porušování zásad humanitární pomoci, bude se ECHO na řešení této situace dále podílet. **Lesotho** bude zřejmě potřebovat potravinovou pomoc v průběhu celého roku 2004, zejména v jižních oblastech země. Také v případě **Svahilska** nadále přetrvává potřeba jisté dávky pomoci. U obou zemí představuje největší humanitární výzvu zmírnění dopadu HIV/AIDS. Cíl dostat děti (zejména dívky) do škol a udržet je v nich je v daném ohledu prioritou.

V návaznosti na mírovou dohodu z roku 2002, která ukončila občanskou válku v **Angole**, je nyní největším úkolem obnova země s obrovskou potřebou humanitární pomoci. Velmi důležité bude opětovné usazení obyvatel postižených válkou, včetně více než jednoho milionu vnitřně přesídlených osob a až 450 000 uprchlíků ze sousedních zemí (zejména z Konžské demokratické republiky a Zambie). Strategie ECHO bude nadále založena na snaze vytvořit vazbu mezi pomocí, obnovou a rozvojem; důraz bude kladen zejména na zdraví, bezpečnost potravin a vzdělávání.

V rámci zemí v africké oblasti Horn, jimž je poskytována humanitární pomoc, bude největší důraz nadále kladen na **Súdán**, kde 20 let občanské války a častý výskyt přírodních katastrof zdevastovaly podstatnou část země. Nehledě na výsledky probíhajících mírových jednání zůstává potřeba humanitární pomoci vysoká, ECHO se tedy bude i v roce 2004 podílet na řešení situace této země s cílem poskytnout pomoc nejzranitelnějším osobám a těm, kteří ji nejvíce potřebují. Hlavním cílem bude multisektorální přístup (zaměřený na zdraví, výživu, vodu a hygienu, bezpečnost potravin) kladoucí důraz na hlavní poslání Úřadu. Případné obnovení formální spolupráce by mohlo pomoci zlepšit uplatňování politiky vytváření vazby

mezi pomocí, obnovou a rozvojem. Kdykoli to bude možné, bude posílena řada podstatných a obecně významných sektorů jako je ochrana dětí, genderová problematika a problém HIV/AIDS.

Dokud bude malá naděje na rychlé vyřešení vnitřních konfliktů, které již způsobily mnoho utrpení, humanitární operace na řešení zapomenutých krizí v Somálsku a severní Ugandě budou pokračovat stejnou formou i nadále (hlavně v sektorech zdraví, výživy, vody a hygieny). V souvislosti se suchem, které v letech 2002 a 2003 postihlo již tak zranitelné obyvatelstvo **Etiopie** a **Eritreje**, bude ECHO nadále reagovat na naléhavé potřeby a zajišťovat koordinaci s dalšími službami Komise, aby bylo možné efektivně vytvořit vazbu mezi pomocí, obnovou a rozvojem, zajistit prevenci a připravenost na katastrofy a upevnit nezbytnou pomoc pro případ sucha. Aby bylo možné zajistit vhodné uplatňování politiky Komise (vytváření vazby mezi pomocí, obnovou a rozvojem, předcházení a připravenost na případné katastrofy), bude důkladně monitorována situace v **Kenii** po stažení nouzové a ponouzové pomoci Úřadu v roce 2003, poskytnuté v souvislosti se suchem.

V **Západní Africe** bude Úřad pokračovat v poskytování humanitární pomoci Libérii, Pobřeží slonoviny, Sierra Leone a Guineji. Ve snaze zaručit maximální pružnost při řešení regionálních krizí v případě pobřežní Západní Afriky zaujme Úřad regionální přístup.

Obecná bezpečnostní situace v **Sierra Leone** se v roce 2003 opět o něco zlepšila. Tato skutečnost by společně s úspěšným uplatňováním přístupu vytváření vazby mezi pomocí, obnovou a rozvojem měla ECHO umožnit výrazně snížit jeho finanční příspěvek a do konce roku 2004 jej zcela stáhnout. V **Guineji** chce ECHO svou podporu směřovat na tábory v Nzérékoré, které stále požadují nouzovou pomoc.

Humanitární pomoc se zaměří také zejména na **Libérii**, neboť tam se humanitární situace drasticky zhoršila. Velké části populace byly kvůli bojům vysídleny a základní služby prakticky neexistují. Celý rozsah humanitární krize nelze zcela přesně posoudit, neboť větší část země není přístupná.

Pobřeží slonoviny dosáhlo na politické úrovni určitého pozitivního pokroku tím, že bylo zahájeno uplatňování dohody z Marcoussis. Situace je však stále velmi nejistá. Země je nadále rozdělena mezi vládní ozbrojené síly a „forces nouvelles“ (bývalé povstalce). Ve větší části země nejsou k dispozici veřejné služby.

Hlavním úkolem v Západní Africe je schopnost rychle reagovat na neustálé vlny pohybu obyvatel, a to jak v rámci jednotlivých zemí, tak i za jejich hranicemi. Humanitární akce budou na základě podrobného posouzení potřeb v každé z dotčených zemí zaměřeny na zdraví a výživu (hlavně v Libérii a na Pobřeží slonoviny), stejně jako na vodu a hygienu (zejména v Sierra Leone a Guineji). Ochranná opatření a podpora koordinace humanitární pomoci s pokrytím celého regionu budou hrát rovněž důležitou roli v Regionálním globálním plánu pro rok 2004.

V oblasti Velkých jezer ve **Střední Africe** zaznamenal rok 2003 skutečný, nicméně stále ještě nepřesvědčivý pokrok v různých regionálních mírových procesech. Ačkoli v souladu s plánem předal kmen Tutsi v květnu 2003 prezidentský úřad kmeni Hutu, zůstala situace v **Burundi** napjatá a frakce disidentských povstalců

zůstala mimo národní proces. Opakující se výbuchy násilí i nadále destabilizují části země a způsobují vystěhovávání a utrpení obyvatel. ECHO bude v daném případě zastávat multisektorální strategii (zaměřenou na zdraví, výživu, bezpečnost potravin a vodu), aby byl schopen rychle reagovat na potřeby humanitární pomoci, které se objeví v průběhu roku.

V Konžské demokratické republice (Democratic Republic of Kongo) nyní působí prozatímní vláda národní jednoty. V souvislosti s úspěchem jednotek Artemis, vyslaných Evropskou unií za účelem stabilizace města Bunia, byl v oblastech Ituri a Velkého Kivu ve větších množstvích a s novým posláním rozmístěn kontingent OSN. I přes celkově pozitivní tendenci na politické scéně násilí ve východních provinciích pokračuje. Konžská demokratická republika má dle odhadů jednu z nejvyšších úmrtností dětí na světě (205 na 1000 narozených živých dětí) a v současné době zaujímá první místo v hodnocení globálních potřeb vypracovaného Úřadem. Zhoršení sociálních služeb (zejména v oblasti zdraví) vede ke spirálovitému růstu úmrtnosti u běžných nemocí; systematické znásilňování v oblastech konfliktu vede k rychlému šíření HIV/AIDS. Rok 2004 bude pro Kongo a širší oblast znamenat předěl. Humanitární pomoc bude důležitější než kdy jindy, a to nejen proto, aby uspokojila stálou naléhavou potřebu pomoci v konfliktních situacích a bezprostředně po nich, ale také, aby účinně přispěla k procesu stabilizace. Hlavní zeměpisný důraz bude i nadále kladen na oblasti Velkého Kivu a Ituri a na nedávno zpřístupněné oblasti bývalé přední linie. Finanční pomoc bude směřovat do následujících hlavních odvětví: zdraví (odhalování a vymýcení nejzávažnějších epidemií, základní zdravotní péče), potravin a výživa (zastavení a snížení kritické míry podvýživy), vnitřně přesídlené osoby a ti, kdo se vrátili do svých domovů (nouzová podpora nově přesídlených rodin a integrovaná pomoc při jejich opětovném usazování) a zvláštní posláním (podpora mezinárodních agentur pro ochranu a koordinační činnost).

Tanzanie stále nadále poskytuje útočiště téměř půl milionu uprchlíků, přibližně jedna třetina pochází z Konga a dvě třetiny z Burundi; převážná většina z nich pochází z oblastí stále ještě příliš nestabilních na to, aby byla možná repatriace těchto obyvatel. Vzhledem k stále větším omezením vlády a menší pomoci mezinárodních dárců (což často způsobuje snižování přidělů potravin) bude klíčová pokračující podpora programu na podporu uprchlíků z Tanzanie. Na rok 2004 se plánuje převedení položky poskytování potravinové pomoci uprchlíkům z humanitární rozpočtové linky na rozpočtovou linku zajišťování potravin.

I přes známky toho, že se situace po bouřlivém roce 2003 opět navrací k normálu, budou zřejmě v menším rozsahu potřeba další humanitární akce i v okolních zemích, zejména v **Republice Kongo** (Brazzaville) a **Středoafričské republice**, kde bude ECHO situaci nadále podrobně monitorovat. ECHO také zpracovává globální hodnocení opatření přijatých v Karibiku v rámci programu **DIPECHO**. V závislosti na výsledku tohoto hodnocení může být vypracován nový akční plán.

Nové nezávislé státy (NZS) a Mongolsko

V **NZS** bude ECHO nadále reagovat na humanitární potřeby způsobené konfliktem v **Čečensku**. Potřeba humanitární pomoci je zde vysoká, neboť civilní obyvatelstvo zůstává hlavní obětí konfliktů, které se vyznačují rozsáhlým porušováním lidských

práv a humanitárního práva. V Čečensku stěží funguje zdravotní péče a dodávka vody a mnoho lidí má vážné problémy při obstarávání potravin. Mimo Čečensko zůstává nejistá situace vnitřně přesídlených osob v **Ingušsku a Dagestánu** a mezinárodní společenství ji věnuje jen velmi málo pozornosti.

V závislosti na podmínkách týkajících se možnosti přístupu a bezpečnosti se ECHO bude snažit pokrýt základní potřeby vnitřně přesídlených osob a nejvíce zranitelných obyvatel v Čečensku a v sousedních republikách, Ingušsku a Dagestánu. Humanitární akce budou zaměřeny na dodávku potravin, lékařskou péči (důraz bude kladen na zdravotní péči o matku a dítě a na podporu dětských nemocnic v Čečensku), obydlení, vodu a hygienu, ochranu, povědomí o výskytu min a psychosociální projekty. Rozsah podpory bude záviset na tom, jak se budou konflikty, a tím i potřeba humanitární pomoci, vyvíjet. Aby bylo možné lépe kontrolovat poskytovanou pomoc, ECHO nadále plánuje otevřít kancelář v Nazranu, což bylo v roce 2003 kvůli postoji ruských úřadů nemožné.

ECHO bude nadále působit také v **Gruzii**, kde se humanitární situace v dohledné době zřejmě nezlepší. Na základě posledního rozhodnutí z roku 2003 bude Úřad v roce 2004 stažen z Arménie. V současné době již nepůsobí ani v Ázerbajdžánu, ale s ohledem na přetrvávající obtížné podmínky mnoha místních uprchlíků bude tamní situace přehodnocena.

Rok 2004 bude prvním rokem tříletého plánu na postupné stažení z **Tádžikistánu**, neboť bezprostřední dopady sucha a války již pominuly. Program TACIS bude v roce 2004 aktivnější a akce Úřadu se ponесou v duchu vytváření vazby mezi pomocí, obnovou a rozvojem. Finanční podpora bude rozdělena zhruba stejným dílem mezi sektory vody a hygieny, potravin a zdraví; to znamená, že oproti předchozím rokům bude větší podíl finančních prostředků věnován problematice vody a hygieny.

Pokud nedojde v zimním období k dalším katastrofám, které by měly zásadní humanitární dopad, nebude již ECHO v roce 2004 vykonávat podpůrnou činnost v Mongolsku. Bude však analyzovat možnost financování připravenosti na katastrofy, neboť Mongolsko je země s velkou pravděpodobností výskytu katastrof.

Země Středomoří a Blízký východ (pozn. překladatele: v originále „Middle East“)

Obecným cílem strategie Úřadu pro tuto oblast je přispět k zamezení dalšího zhoršování životních podmínek zranitelných palestinských uprchlíků a usedlíků, zejména těch, kteří žijí v uprchlických táborech v uzavřených, izolovaných a odlehlých oblastech.

Humanitární situace na **okupovaných palestinských územích** se nadále zhoršuje, a to rychlostí, která dalece překračuje možnosti a kapacitu mezinárodního společenství. Probíhající výstavba tzv. „separační zdi“ na Západním břehu dále zhoršuje a drammatizuje situaci, prohlubuje zranitelnost obyvatel a představuje větší obtíže a náklady pro poskytovatele humanitární pomoci. ECHO bude na situaci nadále reagovat zaměřením se na klíčové sektory, jako je voda a hygiena, zdraví, potraviny, tvorba příjmu, ochrana, psychosociální podpora, poskytování právní podpory a koordinace a obnova obydlení. Děti budou vzhledem ke své zranitelnosti i nadále prioritní cílovou skupinou.

Zapomenutou skupinou čelící viditelné krizi je dle odhadů také 430 000 či více palestinských uprchlíků v **Libanonu**. Obtížnost jejich životních podmínek dále zhoršují jak velmi vzdálené vyhlídky na řešení palestinské otázky jako celku, včetně otázky, kde se tito lidé budou moci nakonec vlastně usadit, tak i politika libanonských orgánů, která je vůči nim uplatňována. Pomoc palestinským uprchlíkům v Libanonu se bude nadále zaměřovat na klíčové sektory, jako je voda a hygiena, tvorba příjmu, zdraví a psychosociální podpora či obnova obydlí.

Potřeba humanitární pomoci asi 1 700 000 palestinských uprchlíků v Jordánsku a 410 000 v Sýrii v dané fázi nevyžaduje žádnou zvláštní humanitární reakci. Vzhledem k nepředvídatelnosti neustálého vývoje politické situace na Blízkém východě (*pozn. překladatele: v originále „Middle East“*) však tito lidé nadále představují otevřený problém.

Situace **uprchlíků ze Saharské arabské demokratické republiky** je nadále zapomenutou krizí, zejména kvůli jistému stupni unavenosti dárců a malému mezinárodnímu zájmu; politické řešení konfliktu je stále nejisté. Rozsah pomoci ECHO bude do velké míry záviset na tom, jakého pokroku dosáhnou partneři v oblasti při zlepšování řízení humanitárních operací navazujících na řadu opatření přijatých nebo plánovaných na rok 2004 s cílem posílit kontrolu distribuce věcné humanitární pomoci. V důsledku zeměřesení bude situace v **Alžírsku** (Boumerdes) v roce 2003 pečlivě sledována. V závislosti na jejím vývoji bude možná v roce 2004 nutné učinit rozhodnutí, které by pokrylo zbývající potřeby, zejména v sektoru zdraví.

Mnoho nepokrytých potřeb humanitární pomoci zůstává v **Jemenu**, částečně z důvodu nedostatku mezinárodní pomoci. Vzhledem k nízkému zájmu dárců o danou oblast lze tyto potřeby označit za zapomenuté. To platí zejména pro sektory vody a zdraví v nejdlehlších oblastech, které jsou v roce 2004 hlavním cílem.

V návaznosti na úspěšné rozšíření programu **DIPECHO** do Střední Asie v roce 2003 bude pro tuto oblast spuštěn druhý akční plán s opětovným důrazem na Tádžikistán a v menším měřítku i na Kyrgyzstán a Uzbekistán.

Asie a Latinská Amerika

Dvěma nejdůležitějšími dějišti humanitárních operací v Asii zůstanou **Irák** a **Afghánistán**; obě země patří v rámci globálního hodnocení potřeb, vypracovaného Úřadem pro rok 2004, do kategorie oblastí s nejvyšší potřebou humanitární pomoci. V obou zemích se bezpečnostní situace v druhé polovině roku 2003 výrazně zhoršila a akcím v oblastech s nejnaléhavější potřebou pomoci brání potíže s přístupem. Bezpečnost představuje v obou zemích nadále zásadní otázku.

V Iráku zůstanou ve fázi poválečné obnovy klíčovými sektory pravděpodobně zdraví a voda/hygiena, podpora ECHO však bude směřovat i do jiných sektorů jako je obnova škol, vnitřně přesídlené osoby a činnosti podnikané v souvislosti s výskytem min.

Úřad bude také nadále úzce spolupracovat s ostatními službami Komise, jež se podílejí na procesu rekonstrukce, s cílem zajistit existenci řádné vazby mezi humanitární činností a procesem rozvoje v **Afghánistánu**, kde se nyní příliv uprchlíků ve srovnání s masivním návratem obyvatel v roce 2002 poněkud zpomalil. Hlavní sektory budou představovat existenční podpora a voda, a to zejména na jihu,

kde lidé stále pociťují důsledky pětiletého období sucha. Zároveň bude podnikána řada kroků na ochranu uprchlíků i zadržovaných osob v Afghánistánu a také afghánských uprchlíků zůstávajících v **Pákistánu** a **Íránu**. Mimoto bude provedena podrobná studie celkové humanitární situace v Pákistánu.

Zapomenuté potřeby budou hrát i v budoucnu důležitou roli v rámci humanitárních operací Úřadu ve zbytku Asie. Zaprvé, **Severní Korea** má obrovskou potřebu humanitární pomoci, ale přes politickou podporu se jí nedostává potřebné pozornosti dárců. Činnosti Úřadu se budou nadále zaměřovat na sektor zdraví, budou se snažit přivést více partnerů a rozšířit zeměpisné pokrytí operací. Zadruhé, v **Nepálu** se bhútánským uprchlíkům z pohraničních táborů opět poskytnou potravinová pomoc; tito lidé totiž nemají jinou možnost, jak potraviny získat. Činnosti související se zdravotní péčí a ochranou se zaměří rovněž na obyvatele postižené dlouhotrvajícím maoistickým povstáním – i v tomto případě se na řešení situace podílí relativně málo dárců. Zatřetí, humanitární situace v **Barmě/Myanmaru** zůstává předmětem velkého znepokojení tím spíše, že je nemožné z důvodu vládních omezení dostat se do většiny oblastí na území tohoto státu, zejména na hranice s Thajskem a Čínou, kde žije většina zranitelných etnických menšin. Zdejší činnost se soustředí na zdraví, výživu a ochranu, pomoc bude nadále poskytována barmským uprchlíkům v táborech v **Thajsku**.

V Jižní Asii budou humanitární operace probíhat v **Indii**, kde budou určeny obětem závažných přírodních katastrof. Tyto akce budou i nadále reagovat na zapomenuté potřeby zranitelných obyvatel postižených násilnými politickými konflikty, včetně těch, kterých se dotkla situace v Jammu a Kašmíru, kde je ECHO podle všeho jediným významnějším dárce. Strategie týkající se **Srí Lanky** bude záviset na pokroku mírových iniciativ. Pokud bude vývoj nadále příznivý, bude navracejícím se vnitřně přesídleným osobám a uprchlíkům při opětovném usazování poskytována podpora. Nicméně v případě pokračování konfliktu se pomoc soustředí na Jaffna, který by byl za dané situace opět odříznut, a s ohledem na bezpečnostní situaci rovněž na válečné zóny. V **Bangladéši** bude ECHO působit pouze v případě vážných a rozsáhlých záplav či jiných přírodních katastrof.

V jihovýchodní Asii bude ECHO pokračovat v procesu postupného stahování z **Kambodži a Laosu** a postupného přechodu k dlouhodobým nástrojům. V **Indonésii** a na **Filipínách** bude v souvislosti s vysídlováním a opětovným usazováním v konfliktních oblastech, kde místní kapacity nejsou schopny situaci zvládnout, poskytována podpora vnitřně přesídleným osobám. V rámci celého regionu, včetně **Vietnamu** a **Východního Timoru**, budou rovněž podnikány příslušné kroky v případě větších přírodních katastrof, zejména povodní. Také v **Číně** se bude případná činnost omezovat jen na závažnější přírodní katastrofy, obvykle v odlehlejších oblastech jako je Tibet nebo Xinjiang.

V **Latinské Americe** bude hlavním dějištěm operací opět **Kolumbie**. Důraz bude kladen na vnitřně přesídlené osoby s cílem pomoci jim přežít a přizpůsobit se nové situaci během prvního roku po jejich přesídlení.

Nyní, kdy situace v oblasti výživy ve **Střední Americe** zaznamenala jistá zlepšení, budou humanitární operace probíhat pouze v případě přírodních katastrof a za předpokladu, že se na místní úrovni nepodaří situaci zvládnout.

V souvislosti s programem **DIPECHO** budou v roce 2004 stanoveny akční plány pro Střední Ameriku a jihovýchodní Asii. Tyto plány se soustředí na velmi specifické potřeby v oblasti připravenosti a zmírnění následků menšího charakteru, vymezených v rámci hodnocení předchozích akčních plánů. Priorita bude také dána vytváření vazeb s činnostmi na snížení rizika.

7. PRIORITY TÝKAJÍCÍ SE PARTNERŮ

Rok 2004 bude prvním rokem zavedení upraveného právního a finančního rámce upravujícího vztah Úřadu a různých partnerských skupin (agentury OSN, mezinárodní organizace a nevládní organizace). Tyto rámce již nekladou důraz na kontrolu užitých prostředků, ale na definování jasných cílů a ukazatelů s cílem lépe posoudit a zhodnotit výsledky humanitárních operací financovaných Úřadem.

Poté, co v lednu 2003 vstoupilo v platnost nové finanční nařízení Evropských společenství a jeho prováděcí pravidla, byla dne 29. dubna 2003 podepsána finanční a správní dohoda mezi Evropským společenstvím a Spojenými národy (FAFA); dohoda se aplikuje na všechny dohody uzavřené mezi Komisí a agenturami OSN týkajících se zvláštních příspěvků.

Nové rámcové partnerské dohody s nevládními či mezinárodními organizacemi (tj. mezinárodními organizacemi, které nepatří do FAFA jako je Mezinárodní výbor Červeného kříže nebo Mezinárodní federace společností Červeného kříže a Červeného půlměsíce) byly dokončeny a vstoupí v platnost dne 1. ledna 2004.

Stávající rámcové partnerské dohody s nevládními organizacemi nebyly automaticky obnoveny. Všechny bývalé partnerské nevládní organizace, které chtěly podepsat novou rámcovou partnerskou dohodu, musely projít procesem výběru; ten byl v souladu s novým finančním nařízením Komise založen na kritériích kvality. Tento proces se bude od 1.1.2004 aplikovat na všechny nové žádosti o partnerství.

Školení personálu partnerských organizací bude v roce 2004 klíčovou záležitostí, která má umožnit co možná nejhladší přechod od stávajícího právního rámce na nový. V této souvislosti proběhne během první poloviny roku 2004 na úrovni centrálních pracovišť i v jednotlivých místních odděleních v terénu kompletní školicí program. Všem nevládním organizacím, které projeví zájem, bude rozeslán školicí materiál upravený pro distanční vzdělávání. ECHO chce rovněž podporovat iniciativu samotných partnerů v oblasti tvorby vzdělávacích materiálů a organizace seminářů. Za tímto účelem bude zveřejněna výzva k předkládání návrhů, jejímž prostřednictvím bude možné vybrat vhodné projekty.

Výše uvedený postup výběru by měl Úřadu umožnit vytvořit síť kvalitních partnerů, kteří by realizovali operace humanitární pomoci.

Pokud se týká **auditů**, ECHO bude nadále používat zavedený postup auditu dokončených projektů na centrálních pracovištích partnerů, a to vždy jednou za dva roky. Důraz bude opět kladen na ověření právoplatnosti nákladů a na kontrolu adekvátnosti finančních systémů partnerů. Vzhledem k zvyšujícímu se počtu dokončených auditů se brzy objeví nový úkol - v reakci na doporučení předchozího auditu kontrolovat opatření přijatá ze strany partnerů. Také probíhající projekty v terénu budou nadále předmětem auditu; jejich výběr bude především záviset na

rizikovosti a velikostním profilu partnera. Ve snaze zabezpečit aktuálnost auditů bude podrobněji zpracována metodika auditu efektivně využívající prostředky auditu interního i externího.

8. DALŠÍ HORIZONTÁLNÍ OTÁZKY A PRIORITY

Tématické financování: S cílem podpořit zvláštní poslání konkrétních partnerů bude ECHO v omezené míře nadále uplatňovat také tematický přístup k financování. Podmínkou bude, aby tematické příspěvky dosahovaly při uspokojování humanitárních potřeb a při posilování reakčních schopností humanitárního společenství, včetně bezpečnosti pracovníků, přidané hodnoty. ECHO již v letech 2002-2003 financováním ochranných, bezpečnostních a registračních operací Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) podpořil UNHCR při realizaci jeho hlavního poslání, ochrany uprchlíků. Tyto prostředky umožnily UNHCR vyvinout software pro jednotnou registraci uprchlíků, který bude v roce 2004 zaveden ve 20 zemích. V roce 2004 se zvažuje podpora dalších tematických činností, jež by mohly například zahrnovat práva dětí a zlepšení koordinačních mechanismů humanitárních operací.

Hodnocení: Stejně jako v roce 2003 bude program hodnocení Úřadu synchronizován s řízením humanitárních operací. Přitom bude zachován jeho důraz na tři oblasti: **operace v jednotlivých zemích** (globální plány, rozhodnutí a smlouvy týkající se operací), **partnery** (např. MSF, tj. organizace Lékaři bez hranic) a **tematické záležitosti** (např. voda, děti, genderová otázka atd.). Nicméně zejména při výběru tematických studií a otázek, které má ECHO hodnotit společně s určitými členskými státy EU, ukáže roční hodnotící plán ECHO silnější vazbu na jeho strategický programovací cyklus, který mu umožní lépe posoudit jeho činnost v souvislosti se strategickými cíli. Za účelem další podpory této vazby bude mít program hodnocení perspektivu delší než jeden kalendářní rok dopředu. Mimoto je třeba pro tvorbu metodik, průvodců a nástrojů, které mohou partnerům Úřadu pomoci v jejich snaze vybudovat technickou kapacitu, věnovat pozornost využití hodnocení, studií a revizí.

Informační a komunikační strategie: Informační činnost v roce 2004 bude zaměřena na předávání informací o hodnotách, zásadách a konkrétních úspěších humanitární pomoci Evropské unie. Zvláštní důraz bude kladen na potřebu zachovat „humanitární prostor“ během krizí a chránit důstojnost obyvatel v extrémních humanitárních situacích.

Strategie se bude ubírat čtyřmi základními směry: zaměří se na šířitele informací, jako jsou názoroví vůdci v EU a přistupujících zemích, mladí lidé či média; zaměří se pouze na několik, avšak velmi zásadních klíčových odkazů; bude rozvíjet širší informační reflex přechodem od čistě viditelných akcí k aktivní podpoře humanitárních zásad a hodnot a bude pečlivě uplatňovat zásadu efektivity nákladů, to znamená využívat dostupných zdrojů tak, aby bylo dosaženo maximálního možného efektu. To vyžaduje - *kromě jiného* - širší využití vysoce účinných informačních nástrojů jako jsou audiovizuální díla a internet.

Zlepšení zpravodajských systémů a informačně-technologického prostředí: přístup Úřadu ECHO, založený na dosažených výsledcích a uplatňovaný - *kromě jiného* - pomocí nové rámcové partnerské dohody bude podporován prostřednictvím

přizpůsobení svých stávajících zpravodajských nástrojů a informačně technologických systémů. Efektivní monitorování financovaných operací ve velké míře závisí na vkládání informací ze strany místních pracovišť. Je proto velmi důležité, aby tyto informace umožňovaly ECHU monitorovat míru dosahování jeho cílů a posuzovat dopad humanitárních operací. Specialisté v místech působení se proto budou při podávání informací řídit novými pokyny, jež by měly usnadnit uplatňování a monitorování roční strategie pomoci, monitorování přijatých rozhodnutí o financování a posuzování operací provedených partnery.

V souvislosti se systémem HOLIS („Místní informační systém humanitárního Úřadu“), víceletým programem ECHO pro zdokonalení informačně-technologického prostředí, bude pracovní program na rok 2004 zaměřen na vývoj softwarové aplikace pro novou tabulku hodnocení projektu („FichOp 2G“). Prototyp by měl být hotov koncem roku 2004. To také zahrnuje nutné přizpůsobení místních informačních systémů změnám, s nimiž počítají finanční aplikace Komise (např. SINCOM III a CRIS).

Bezpečnost humanitárních pracovníků: Zlepšení bezpečnosti humanitárních pracovníků a ochrana pracovníků ECHO zůstane i v roce 2004 klíčovým tématem. I nadále se Úřad bude snažit za pomoci lepší koordinace a spolupráce s příslušnými humanitárními partnery v otázkách bezpečnosti posílit vlastní systém řízení bezpečnosti na centrálních pracovištích i v terénu. Posílen bude i bezpečnostní mechanismus partnerů. Bude podniknuta řada podnětů týkajících se školení a výbavy. V rámci obvyklých smluv bude ECHO nadále financovat zejména bezpečnostní prvky (např. rádia s vysíláním v pásmu VHF), bude poskytovat i větší podporu zvláštním bezpečnostním projektům a studiím zpracovávaným ve spolupráci s příslušnými partnery.

ECHO bude následovat a podporovat práci agentur OSN týkající se jejich opatření na ochranu vlastních pracovníků, přidruženého personálu a humanitárních pracovníků působících v zónách v konfliktu, jak se požaduje v nedávné rezoluci Rady bezpečnosti OSN 1502 (2003). Nadále bude obhajovat zásady, na nichž je tento dokument založen, zejména skutečnost, že humanitární pomoc musí zůstat neutrální, aby se nedostala pod politické vlivy a neohrožovala tak bezpečnost humanitárních pracovníků.

9. ZÁVĚR

ECHO bude nadále dodržovat politiku přísného dodržování základních principů a hodnot humanitární pomoci, totiž neutrality, nestrannosti a nezávislosti. Je přesvědčen, že přísné dodržování těchto zásad je vzhledem k znepokojujícím tendencím jak v institucionálním kontextu, kde určité politické síly někdy považují humanitární pomoc za nástroj zahraniční politiky nebo řízení krizových situací, tak i ve stále nebezpečnější konkrétní situaci v terénu, kde se samy humanitární organizace stávají terčem stranických bojů, důležitější než kdy předtím

Nejlepším způsobem, jak ochránit „humanitární prostor“, je pro ECHO přísně dodržovat zásady dobrého dárcovství (tj. poskytovat pomoc na základě potřeb, nikoli na základě politických úvah), nadále se zavazovat k tomu poskytovat pomoc vysoké kvality a zachovat transparentní dialog s jinými klíčovými subjekty, a to jak na bilaterální úrovni, tak i v rámci multilaterálních humanitárních fór.

Zkušenost s nedávnými krizemi v Afghánistánu, na Blízkém východě (*pozn. překladatele: v originále „Middle East“*) a v Iráku ukazuje, že shora uvedené zásady představují významnou podmínku účinného poskytování pomoci, zachování přístupu k obyvatelům v nouzi a zajištění bezpečnosti a ochrany života humanitárních pracovníků.

Při hledání vhodného a relevantního mechanismu sdílení informací je třeba přísně oddělit činnosti související s řešením politicko-vojenské krize od operací čistě humanitárních. Respektování mezinárodního humanitárního práva ze strany všech zúčastněných, včetně dárců, zůstává základní podmínkou humanitární pomoci, která až příliš často zůstává jedinou nadějí milionů zoufalých lidí.